

Lubuskie Stowarzyszenie Przewodników Turystycznych

www.przewodniklubuski.pl

z cyklu materiały szkoleniowe dla przewodników

Ireneusz Gorzelanny

„Figury św. Jana Nepomucena w województwie lubuskim i nie tylko”

JAN NEPOMUCEN (ur. ok. 1350 – zm. 1393) – jego kult przypomina żywo cześć oddawaną w Polsce św. Stanisławowi Szczepanowskiemu, jest jednym z tych średniowiecznych duchownych, którzy wystąpili przeciwko władzy świeckiej i którzy za swoją postawę oddali życie. Jednak – mimo rozmiarów kultu – w pewnym okresie kwestionowano historyczność postaci Jana N. Dziś tak radykalnych stanowisk już nie spotkamy, wiele szczegółów biografii świętego nie udało się jednak ustalić. Data jego urodzin jest przybliżona, wiemy natomiast, że pochodził z Pomuku (ob. Nepomuk w Czechach, koło Pragi) Pierwszy poświadczony historycznie zapis pochodzi z roku 1370, Jan N. wymieniony jest w tym dokumencie jako kleryk pracujący w kurii praskiej, dziesięć lat później otrzymał święcenia i został proboszczem parafii przy kościele św. Gawła w Pradze.

Na zdjęciu - *Dom Jana Nepomucena. w Pradze*

Był także notariuszem arcybiskupa Jana z Jensteinu. W latach 1381-87 studiował najpierw w Pradze, potem w Padwie uzyskując stopień doktora praw. Po powrocie do Pragi otrzymał probostwo i kanonię przy kościele św. Idziego, a następnie kanonię i probostwo u świętych Piotra i Pawła na Wyszehradzie. Od 1390 pełnił urząd wikariusza generalnego u arcybiskupa Pragi, stając się tym samym drugą osobą po metropolicie. W ten sposób

zostaje wciągnięty w sieć intryg i sporów między arcybiskupem i królem Czech, Wacławem IV Luksemburczykiem, niechętnym Rzymowi i obecności jego duchownych w polityce. Aby zmniejszyć sferę wpływów Jana z Jensteinu, Wacław postanowił z archidiecezji praskiej wyłączyć nowe biskupstwo i osadzić na nim własnego kandydata, stolicą nowej diecezji miał być benedyktyński klasztor w Kladrubie, z którego postanowiono wygnąć mnichów. Arcybiskup ostro zaprotestował, w przekazaniu specjalnego pisma do władcy uczestniczył Jan N., ponieważ odpowiedź królewskiego kanclerza zawierała groźby i szyderstwa z Rzymu, wikariusz rzucił na niego ekskomunikę. Rozwścieczony Wacław IV nakazał pojmać arcybiskupa i całą kapitułę, a następnie zgładzić, jednak duchowni schronili się na zamku w Rudnicach. Król zaproponował ugodę i zaprosił arcybiskupa z kapitułą na dwór, gdy kapłani

zjawili się na zamku, wypędził arcybiskupa, trzech zaś duchownych; prałata Michała Pruchnika i prałata Wacława Knoblocha oraz Jana N. osadził w więzieniu. Prałata Wacława Knoblocha po przesłuchaniach zwolnił, dwóch pozostałych zaś poddał torturom, udręczonego Prudnicka wypuścił nakazując mu milczenie, zaś Jana N. rozkazał ponownie męczyć, wyniku czego utracił przytomność. Nieprzytomnego wyniesiono pod osłoną nocy na most i wrzucono do Wełtawy. Działo się to 20 marca 1393 roku.

Śmierć Jana N. elewacja katedry św. Wita i pomnik na moście Karola w Pradze

Tak mówią żywoty Jana N. powstałe zaraz po jego męczeńskiej śmierci. Ale już kilkadziesiąt lat później pojawia się inna wersja jakoby Jan N. miał ponieść śmierć w obronie tajemnicy spowiedzi, bowiem poznał grzechy małżonki królewskiej. Wersja ta nie jest zbyt prawdopodobna, ale świadczy jednak o przesuwaniu się punktów ciężkości i akcentów w kulcie, z wysławieniem nieugiętej postawy duchownego wobec świeckiego władcy na zagadnienia sakramentologiczne, istotne w obliczu narastania ruchów reformacyjnych, szczególnie husycyzmu. Nic więc dziwnego, że kult Jana N. był szczególnie silnie atakowany przez protestantów. Początkowo szczątki Jana N. znalezione w rzece po kilku dniach od śmierci, spoczywały w kościele św. Krzyża, potem przeniesiono je do praskiej katedry.

Lwówek Śląski

Obrak/Wolsztyna

Zielona Góra

W roku 1710 z inicjatywy cesarza Józefa II wszczęto proces kanonizacyjny. W roku 1729 papież Benedykt XIII wyniósł do godności świętych. Relikwie świętego znajdują się w katedrze św. Wita w bogatym grobowcu umieszczonym w pobliżu ołtarza głównego.

Kolsko

Wschowa

Tylewice

Wyobrażenia św. Jana N. jako kapłana, z palmą męczeńską i palcem położonym na ustach na znak milczenia, spotyka się w środkowej Europie dosłownie wszędzie, od przydrożnych i polnych kapliczek po duże świątynie, gdzie znajdują się na ołtarzach, chorągwiach i feretronach.

Studzieniczna

Praga- Loreta

Cieplice

Jest patronem mostów, stąd też niekiedy widnieje jego postać (np. na moście Karola w Pradze, czy też na moście w Kłodzku); rzadziej uznaje się go za patrona dobrej sławy i szczerzej spowiedzi, a także orędownika w czasie klęski powodzi.(np. rok 1997 w Kłodzku)

Praga

Praga

Świdnica/Zielonej Góry